

Els *border studies* en un món sense fronteres: una paradoxa?

Rafael Giménez-Capdevila

És una paradoxa que en un presumpte món sense fronteres els estudis sobre les fronteres (*border studies*) tinguin tant d'interès? Juan Manuel Trillo Santamaría, professor del Departamento de Xeografía de la Universidad de Santiago de Compostela, respongué aquesta pregunta durant la conferència que impartí el 10 de maig del 2022 a la seu de l'Institut d'Estudis Catalans.

Els esdeveniments recents a Ucraïna recorden que la tesi del món sense fronteres, en boga a la dècada de 1990, no és creïble. Precisament la crítica d'aquesta idea, que difongueren autors com Kenichi Ohmae i Francis Fukuyama, ha impulsat els *border studies* a les darreres tres dècades. La globalització i la multiplicació de les relacions no impedeix el reforç de les fronteres, mitjançant la construcció de murs i pràctiques de “securitització”, no sempre visibles a simple vista.

A partir de la tipologia clàssica de les fronteres, les “bones” assimilades a les “naturals” i les “dolentes” les considerades artificials, Juan Manuel Trillo feu un recorregut pels canvis de perspectiva que suposen els enfocaments postmoderns. Les narratives sobre la frontera, concebuda seguint Anssi Paasi com a construcció social de la institucionalització dels territoris, s'assimilen a les de la nació i l'estat.



Juan Manuel Trillo durant la conferència



Una frontera sense obstacles, a Puigcerdà (Cerdanya)

En la literatura anglosaxona, *border* s'imposa a *boundary*, perquè el primer terme engloba tant la línia com l'àrea propera, de manera que el fenomen fronterer pot ser estudiat en tota la seva complexitat geogràfica. També a la literatura francòfona la producció sobre les fronteres és remarcable. En canvi, Trillo assenyala la minsa aportació espanyola a la qüestió i anima a treballar-hi. Oportunitats no en manquen: des de la primera reacció de tancament de fronteres per combatre la covid, a la cooperació transfronterera estimulada per la integració europea. Amb això, cal també aprofundir en el marc teòric que permeti comprendre millor el paper i els efectes territorials de les fronteres actuals.